

ФУТБОЛ МОГО БАТЬКА

Якось у здолбунівській районній газеті «Нове життя» не без хвалявання прочитав статтю Юрія Мельника і Володимира Мороза з циклу «Здолбунівський футбол». Є в ній і рідки, присвячені моєму батькові, Олексію Прокоповичу Парфенюку.

Ось уривок із статті: «Сезон 1946 року був успішний і для здолбунівської команди «Локомотив». Газета «Ковельський залізничорозничник» від 24 травня того року писала: «В воскресенье, 19 мая, в Здолбуново состоялся футбольный матч между командами «Локомотив» (Здолбуново) и «Зенит» (Львов). Матч закончился со счетом 3:1 в пользу железнодорожников. Эта команда в текущем сезоне провела семь футбольных встреч, из них, кроме львовской «Зенит», с двумя командами г. Луцка – «Спартак» и «Динамо». Во всех встречах локомотивцы выходили победителями. Особенно отличаются в команде капитан команды т. Парфенюк, футболисты тт. Подзурский – шофер дистанции связи, Мазжек – ученик класса железнодорожной школы и другие».

Тоді здолбунівський залізничний вузол входив до складу Ковельської залізниці. Прізвища гравців команди, які згадані у статті, частково пояснюють закономірність її успіху. Парфенюк та Подзурський – досвідчені і яскраві гравці, відомі ще за виступами за польські команди 30-х років. Мазжек – представник молодого покоління. Тобто підтверджується класичне правило формування класної команди: слава досади за молодості. На жаль, у пресі тих часів більше не знайдуться прізвища здолбунівських футболістів, але, за сумнівом, так зана «здолбунівська п'ятірка» збірників області 1945 року (Табачук, Геллер, Парфенюк, Кузьминичев, Юшкевич) теж вразила команду».

Коли батько був живий (роки його життя 1921-1984), про те, як він грав у футбол, з ким і де – розповідав він багато, завжди – з великим задоволенням і в добром гуморі. Одного разу, щиро полюбивши цю гру, він був відданий їй до останніх своїх

збірними Польщі і Норвегії. За збірну Польщі грав молодий, але вже легендарний нападуючий Ернест Вілімовський. Від його гри Олексій залишився у захваті. Вілімовський став автором єдиного забитого м'яча. Збірна Польщі перемогла норвежців

подимира Великого. – В.П.). По ній і гнали череду на пашу замісто. Бу у нашій компанії пастухів і мій ровесник – хлопцеві з багатодітної сім'ї, мовчазний, замкнений. Він ніби знав щось таке, про що ні з ким не бажав говорити. Але, зрештою, пристий, незлий пацан, такий, що абсолютно нічим не вирізнявся з нашої ватаги. Його батько, як і мій, теж працював на залізниці. Цим підлітком був майбутній Герой Радянського Союзу, авіаковий розвідник Миколи Кузнецова Микола Приходько, – розповідав батько. Словом, будучи хлопцем, Олексій використовував будь-яку нагоду для фізичного загартовування. Але він мав не лише міцні ноги, а і був у той час широким набожним – прислужував у найбільшій у Здолбуніві Катерининській церкві, брав участь у піших паломництвах у Почаївську лавру, а у 1928 році – на Білівські Хутори, коли у хаті місцевої жительки Степаниди Надюхи обновилася ікона, нині добре відома під назвою «Візантійська загиблих». До Почаєва, і до Білівських Хуторів від Здолбунова десяткі кілометрів, і хлопцеві сповна вистачало сил пішки їх долати.

На жаль, я не пам'ятаю деталей батькових розповідей про здолбунівський футбол напередодні Другої світової війни. Утім, Ю. Мельник та В. Мороз уже зробили чимало, щоб на малі цієї теми залишилися якомога

Здолбунівська родина кінця 20-х років ХХ століття. Малий Олексій Парфенюк – на фото крайній зліва.

Літній чоловічий мекенчик, як автоматично ставали історією, аби хутчіше записати їх на магнітофонну плівку. Все збирався зробити це пізніше. З роками багато безцінних деталей «випірилося з пам'яті. Все, що зберіглося, – у цій короткій розповіді».

Батькові батьки родом з Більнішнього Славутського району Хмельницької області. Дід мій, Прокоп Михайлович, працював на залізниці. У Здолбунові, по нинішній вулиці Словацького, збудував невеличку хатину. У 1921 році місто відійшло до складу Польщі, у цей же рік у тому будинку народився мій батько. Дім цей зберігся по сьогоднішній день. Серед трьох братів Олексій був середнім, має ще три старших сестри.

Він навчався в польській школі, потім у ремісничому училищі. Футбол був дуже популярний у Здолбуніві, власне, як і спорт у цілому. Батько згадував, як молоді заможні полки управлялися в такій аристократичній грі як теніс. Підліткам, у тому числі малому Олексієві, було за честь підносити їм м'ячі, що вилітали за межі корту. Але він уже тоді розумів, що великий теніс йому не доступний, оскільки на необхідну екіпіровку у родини грошей не було. Та й батько Прокоп, якби така пропозиція з боку Олексія надійшла, запросто міг би його відшмагати за нахабство. Футбол же був самою масовою і демократичною грою.

Остаточо полюбив він його за таких обставин. Прокоп Михайлович, працюючи кондуктором на залізниці, мав право на один безкоштовний квиток для проїзду свого, або проїзду когось із членів своєї сім'ї у будь-який кінець Польщі. То був чий то 1934-й, чи 35-й рік. Батько виключив у його діда квиток на поїздку до якоїсь рідні, а сам сів на варшавський поїзд, і самостійно поїхав до столиці Польщі. Причина була більш, ніж агроном: у Варшаві мав відбутися товариський матч з футболу між

третім і четвертим здолбунівськими футболістами добрався у Рівне, де грали за футбольний клуб (який – сказати не можу, можливо, це був «Сокіл» або «Погонь»). Виступав цей клуб у своєму дивізіоні, мабуть, то, на рівні Волинського асоціації, адже відомо, що за польськ існував Волинський Окружний Союз Футболу. Клуб грав настільки успішно, що увійшов, як говорив батько, у Лігу. Перший матч у цій Лізі був призначений на 1 вересня 1939 року, але не відбувся. В цей день нападом Німеччини на Польщу розпочався Друга світова війна. Напередодні матчу в розділяльно залив польський офіцер, сказав, що гра відміниться, а військовозобов'язані футболісти повинні з'явитися на призовний пункт.

З ті команди я запам'ятав лише одне прізвище футболіста – Сухеня. Коли батько у 70-х роках працював заступником Володимира Плотницького в Зорі, якимось чином Сухеня про це дізнався, і у 1974 році приїздив до батька в гості. Приїхав

що він з деякими здолбунівськими футболістами добрався у Рівне, де грали за футбольний клуб (який – сказати не можу, можливо, це був «Сокіл» або «Погонь»). Виступав цей клуб у своєму дивізіоні, мабуть, то, на рівні Волинського асоціації, адже відомо, що за польськ існував Волинський Окружний Союз Футболу. Клуб грав настільки успішно, що увійшов, як говорив батько, у Лігу. Перший матч у цій Лізі був призначений на 1 вересня 1939 року, але не відбувся. В цей день нападом Німеччини на Польщу розпочався Друга світова війна. Напередодні матчу в розділяльно залив польський офіцер, сказав, що гра відміниться, а військовозобов'язані футболісти повинні з'явитися на призовний пункт.

З ті команди я запам'ятав лише одне прізвище футболіста – Сухеня. Коли батько у 70-х роках працював заступником Володимира Плотницького в Зорі, якимось чином Сухеня про це дізнався, і у 1974 році приїздив до батька в гості. Приїхав

польського, курили, пили чарку згадували отой драматичний день 1 вересня 1939 року. Сухеня повністю відповідав своєму прізвищу – був низького зросту, худорлявий, жилий чоловік. Коли він поїхав, батько сказав, що Сухеня вирізнявся як дуже цупкий захисник. До війни єврейське місто Рівне (із 40 тисяч жителів столиці «повяту») 30 тисяч були євреями), за словами батька, мало п'ять єврейських футбольних команд: «Макабі», «Хасков», «Хасмон», «Трумфельддор» (за ім'ям національного героя Ізраїлю Йосифа Трумпельдора; назву п'ятої команди не пригадую, можливо, це був клуб «Хатбор»), а також польські команди «ВКС» та «ПСК» – відповідно військовий і польцейський «клуби спортові». Матчі між усіма цими командами завжди перетворювалися на справні «дерби», збирали чимало уболівальників.

Батько розповідав про якийсь матч з командою зі Львова, йому доручили опікувати відомого футболіста, що входив до складу збірної Польщі. Так цей збірник страшенно вимотав батька. Він на все життя запам'ятав цю «польську ракету».

Серед гравців їхньої команди вирізнявся своєю технікою та й поїхала», – розповідала мама, у яку в юні роки, безумовно, вселилася муза далеких мандрів.

Фрося навмання зішшла з поїзда на першій же станції, яка їй сподобалась на Західній Україні. Це була станція Здолбунів. Зійшла би на іншій – скоріше асього, не було б на світі ні мене, ні мого брата і сестер. 27 вересня 1944 року Європіня і Олексія розписалися. Скріне вєспілля справили у тій хаті на Словацького. Були присутні лише близькі, на столі – пляшка сивухи і вареники з капустою з житнього борошна, яких наварила моя бабуся Текля Григорівна. Так от жили!

Віктор ПАРФЕНЮК.
Закінчення
у наступному номері.

Чому я це знаю? За футбольну команду «Зоря» у 1977-1985 рр. на першій області грав і я, і не раз Мліятин судив наві мамі. Він завжди передавав через мене батькові привіт, а коли гра проходила в Зорі, то вони обидва при нагоді подовгу про щось говорили, звичайно, згадували свою футбольну молодість, бо сміялися двого і щиро.

Після німецької окупації Здолбунова, батько працював слобарем паровозного депо. Футбольне життя не завмирило – свідчення цього фотографія, датована 26 червня 1943 року. На ній – три гравці здолбунівської команди чи то під час перерви, чи одразу після матчу в Зорі (Олексій Парфенюк – крайній справа). Прізвища решти двох футболістів і гарної «клубки», до якої записався один із них, мені невідомі.

У тому ж паровозному депо працювала й моя мама – Фрося Курдюкова. Будучи сиротою, вона приїхала у Здолбунів у жовтні 1939 року з міста Прохладне Кабардинської АРСР. Там вона закінчила школу помічників машиністів паровозів, на північно-кавказькій залізниці переплатила у радянськ паровозні топки не одну сотню тонн вугілля. «Хотіла подивитися, як живуть люди у Європі, от взяла сподобалась на Західній Україні. Це була станція Здолбунів. Зійшла би на іншій – скоріше асього, не було б на світі ні мене, ні мого брата і сестер. 27 вересня 1944 року Європіня і Олексія розписалися. Скріне вєспілля справили у тій хаті на Словацького. Були присутні лише близькі, на столі – пляшка сивухи і вареники з капустою з житнього борошна, яких наварила моя бабуся Текля Григорівна. Так от жили!

Фрося навмання зішшла з поїзда на першій же станції, яка їй сподобалась на Західній Україні. Це була станція Здолбунів. Зійшла би на іншій – скоріше асього, не було б на світі ні мене, ні мого брата і сестер. 27 вересня 1944 року Європіня і Олексія розписалися. Скріне вєспілля справили у тій хаті на Словацького. Були присутні лише близькі, на столі – пляшка сивухи і вареники з капустою з житнього борошна, яких наварила моя бабуся Текля Григорівна. Так от жили!

Віктор ПАРФЕНЮК.
Закінчення
у наступному номері.

ФУТБОЛ МОЄГО БАТЬКА

Закінчення. Початок у №04 від 03.03.2017 р.

Повернувшись назад у роки війни. Як я уже говорив, футбол не життя на окупованих територіях не відбувалося. Але з'явилися нові команди – кілька з числа німців, а також українські клуби. Приміром, один з футбольних турнірів за участі окупантів на початку війни був організований у селі Янова Долина. Свірецький ж клуб, із зрозумілих причин, назавжди зник з рівненської футбольної орбіти.

У 1941 році мій батько був ключовим гравцем здолбунівської команди «Гарт». У №7 від 12 жовтня 1941 року, заснованої у Рівному Уласом Самчуком газети «Волинь», була надрукована замітка про матч за участю «Гарту». Її варто навести повністю, оскільки мова спортивних журналістів того часу суттєво відрізняється від сучасної, і, мабуть, у цьому полягає її неповторність. Отож

та співпартнерів. Йому можна дати лише одну пораду: менше грати для око, а більше пробовано бути Дуся, коли з оборони пішов у напад і завдяки цьому «Гарт» стріляв аж 4 воріт. Слідуючі змагання «Гарту» розіграє 12 жовтня у Рівному. Будуть це відплати змагання з «Хортицею» Басів Кут, і відбудуться о год. 14 на грощі (стадіоні, – ред.) УСК «Горинь».

Газета «Волинь» виходила у Рівному з вересня 1941 по січень 1944 року. Причому У. Самчук у 1941 році в силу ряду причин видання уже не редагував, він залишив Рівне. Натомість, після наведеної публікації, команду «Гарт» в газеті більше не згадують. Спортивні репортажі неодноразово розповідають про інший здолбунівський клуб – «Темпо». Можливо, «Гарт» реорганізували чи то розпустили. Пригадую, коли був малим, під час застільних батькових монологів цю назву,

бажаний грати у футбол, на ентузіазмі хлопців. У сучасній молоді вже немає того ентузіазму, – зауважував батько.

Хто були ці ентузіасти? На щастя, зберігся фото, на зворотній стороні якого рукою батька зроблений такий надпис: «Чернівці, 1946 рік, напередодні матчу на першість УРСР «Локомотив» – «Спартак» Чернівці. Стоять зліва направо: Лисенко, Андрущенко, Плодун, Сахнок, Кузьминець, Мілятин, Парфенюк, Зданевич, Юшкевич, Яцюк, Краска».

На наступній фотографії – практично той же склад, однак видно, що знімок зроблений раніше: під час війни? До війни? На звороті фото надпису немає. Після нетривалої «ідентифікації» і «зніурювання» у спогаді наведу цей склад (чому-сь із десяти футболістів): голкіпер Андрущенко, Плодун, Молчановський, Сахнок, Мілятин, Юшкевич, Парфенюк, «Гонік», Краска, Зданевич. Слід зауважити, що футбольні команди під назвою «Локомотив» були створені у Здолбуніві, і у Рівному. Обидві в перші повсенні роки грали на першість УРСР. Причому здолбунівські кращі футболісти часто «як підстава» виступали за рівнян і навпаки.

Не можна не згадати про чоловіка, який на знімку третій зліва. Це легендарний рівненський футболіст Леонід Молчановський. Батько говорив, що вважає Молчановського кращим футболістом Рівненщини всіх її «часів і народів», і не розумів, чому такий талант засижувався в області, адже його місце по праву було в команді рівнян мівського «Динамо». На батькові 60-річчя Леонід Севафимович, який після

Голова Рівненської обласної ради ДСТ «Урожай» О.Парфенюк вручає спортивні нагороди, 1952 рік.

почервонів, як буряк, вибачився перед мамою і тихо ретировався. У той час на футбол це ходили совісні і порядні вболівальники...

Олексій Парфенюк грав у футбол, аж поки у 1956 році не виїхав з родиною у Млинів. Його призначили на нову відповідальну посаду – голову Млинівського райкомкому. А до цього були, крім згаданих вище посад, робота першим секретарем Рівненського обкому комсомолу, профспілкової діяльності. Спорт цікавив його завжди. І як футболіста, і як громадського активіста. Він багато зробив для утвердження на Рівненщині такого спортивного товариства як «Урожай» (пізніше «Колгоспник», «Колос»). На Млинівщині батько проявив

років, для мене запам'ятовується загалом. А може вона просто була мудрою жінкою...

В Хорупані з ініціативи батька облаштували перше в цьому селі футбольне поле. Він навіть показував молодим свій дриблінг. Щоправда, з огляду на вік, вистачало його на це не надовго.

Останні 13 років свого життя Олексій Парфенюк працював на посаді заступника голови колгоспу «Зоря комунізму», згодом більш відомого як агрофірма «Зоря». Хоча за трудові заслуги був нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора, але так само залишався фанатом футболу. Він, як дитина, радів, коли киявське «Динамо» вперше виграло Кубок кубків, коли вдало виступала в першості області зо-

«Локомотив» Молчановського і Парфенюка.

у Самчуків «Волинь» можна прочитати: – Дня 5 жовтня ц. р. розіграє

«Темпо», я чув неодноразово. А тому з великою вірогідністю можу говорити, що після «Гарту» батько

спортивний клуб, – ред.) «Гарт» Здолбунів, змагання копаного м'яча з УСК «Хортиця» Басів Кут. Гости програли ці змагання у відношенні 7:4 (3:1). Гра була спокійна, але водена в досить живому темпі, спеціально при кінці другої половини, коли «Гарт» накинув гостям швидке темпо і стріляв у цьому часі вирізняючи дальші три воріт. Гру розпочинають гості, але відразу ініціативу перебирає «Гарт» і легкими загранями раз по раз підтягає м'яч під ворота гостей. Всі акції відбуваються на карному полі «Хортиці». Щойно в 15 хвилин «Гарт» завдяки Федоровичеві здобуває перші ворота. У 22:14 хвилин падають дальші ворота для «Гарту», а в 27 хвилин «Хортиця» стріляє перші ворота. Перша половина кінчається вислідом 3:1. Після перерви гості починають живу і цікаву гру, так що «Гарт» мусить перейти на деякий час на власну половину і невдало боронитися. До 70 хвилин «Хортиця» здобуває три воріт і веде з вислідом 4:3. Одначе в цій хвилині «Гарт» отривається з накиненої перерви і переходить до протинаступу і не тільки вирівнює 4:4, – але в дальній грі здобуває нових 4 воріт усталюючи вислід дні 7:4. На вирізнення гостей заступують оборона, живий напад і воротар, поміч заргала ніще пересічності. В «Гарті» – Дуся з оборони, Парфенюк і Семенок в помочи (півзахисту – ред.), напад без заграння, а Федорчук добрий і старий гравець не мав свого дня

На фронт навесні 1944 його і не взяли, – як залічнийник, він підпадав під «броню». Відтак проявив громадську активність, і його обрали (чи то призначили) секретарем комсомольської організації паровозного депо. На мою нівацію паровозного депо бажання мати реальні можливості не для кар'єрного росту, а насамперед для розвитку спорту, палким шанувальником якого він був і залишався все життя. Крім того, батько мав всі умови, щоб організувати команду здолбунівського залізничників «Локомотив». Невдози, навіть будучи першим секретарем Здолбунівського райкому комсомолу, грав у ній як польовий гравець. ну і звичайно, носив капітанську пов'язку. Якоюсь він згадував: – Часто виникали проблеми з керівництвом депо, коли треба було когось із хлопців напередодні важких матчів на кілька днів звільнити з роботи, адже команда виступала у західній зоні першості УРСР. Чим реально допомагало нам керівництво депо, то тим, що закупило для всіх футболістів команди однакові невеликі дерев'яні валзи для форм і бутсів, брало на себе витрати за проїзд і проживання команди. Щодо домашніх матчів, то ми самі готували до них поле, виходили за газон, на носили розмітку. Від депо за свою «футбольну роботу» одержували копійки, але і за те дякували. Все базувалося на нестримному

гравця перебував на активній тренерській роботі, надіслав йому поздравну телеграму. На обличчя коляра сяяло таке задоволення, ніби його приймав сам Пеле. Зберігся у сімейному архіві фото, на якому ігровий момент, коли «Локомотив» на своєму полі приймає когось із суперників.

Ігровий момент на рівненському стадіоні «Локомотив».

На знімку Олексій Парфенюк третій справа. Щодо його виступів у ролі капітана команди, то у нашій родині з цього приводу існує зліва сімейних переказів. Мама розповідала, що «він був буквально «хворий» футболіст. За два дні до матчу кидав курити, але після матчу починав знову». Одного разу під час гри тричіччя дочка Валя, побачивши татка на полі, вийшла до нього, і матч довелося переривати на час, поки збентежений татко-півзахистник не виніс Валечку на руках назад на трибуну і вичув її мамі. З Валечку епізод. Вони сиділи на трибуні, а батько на полі судив якусь гру (мав він і таке ампула). Біля мамі на лаві востувався якийсь дуже емоційний уболівальник, і цим самим несамовітно горланів: «Сутайм батько пійшов до мамі, то Валя простягнула до нього руки з криком: «Мій татко!». Уболівальник

так званих 30-тисячників поїхав піднімати відстаючий колгосп «Вітчизна» Млинівського району (с. Хорупань). Заплановане недовготривале відрадження на село обанкрувало 16-ма роками роботи на посаді голови колгоспу. В Хорупані народився і я. Батьком не дуже розвиненим

продивив узяв у літньому батька було реконструйовано зорянський стадіон, збудовані нові добротні глядацькі трибуни.

Пригадую, коли в господарстві був відсутній Пилипчишиний, зазначені правління колгоспу проводив батько. Він часто нерувався, коли в окремі дні засідання ці затягувалися до вечора, і якийсь-видше намагався їх закрити. Почина була банальна о 13 години по телевізору показували якийсь матч чемпіонату СРСР, скажімо, «Кайрат» (Алма-Ата) – «Нефть» (Баку). Навіть такі гри він намагався не пропускати. А про матч з участю українських команд і говорити нічого! Особисто уболівав за киявське «Динамо». Найбільшою лайкою, яка виривалася з його ауст, коли кияни партачили, була: «Холери чортів!».

Щодо мене особисто, то ніколи не забуду одну історію, яка сталася, коли я був семикласником. В школу у Клевань, де я навчався, приїхав шофер батькового службового «газика» Юрій Бобровник і сказав директору Івану Максимовичу Калюжнику: «Необхідно, щоб учень Віктор Парфенюк терміново приїхав додому». Я навіть перелікся, – може, сталося щось? Скоро взяти мене з собою на перший матч «Карпати» – «Динамо» – компанією з числа деяких зорянських футболістів «бюджетників» ми мали виїхати до Львова на матч «Карпати» – «Динамо» Київ. Ця поїздка, хоча з того часу уже минуло 45 років, стала моїм одним з найяскравіших спогадів на все життя. Як можна забути таке: ти сидиш на віцент забитій кількох десятках метрів від тебе, а вилізує, у свій розжарений потужних прожекторів, на рівненському смирардговому газоні один з твоїх кумирів, динамівець Анатолій Пузач головою забиває гол у ворота господаря феєрія, одвічна магія футболу!

Віктор ПАРФЕНЮК.

Перед матчем у Чернівці.